

Festa de la Mare de Déu del Carme

Cambrils (Baix Camp)

Cambrils, una població que les darreres dècades ha experimentat una gran transformació social, econòmica i urbanística a causa del turisme, conserva una notable presència de les activitats tradicionals de l'àmbit de l'agricultura i de la pesca.

Un dels símptomes d'aquesta presència ha estat, els darrers anys, el reforçament i transformació de dues de les festes del calendari local que són protagonitzades per aquests dos col·lectius. Sant Antoni –com a festa de la pagesia– i la Mare de Déu del Carme –en l'àmbit mariner– han evolucionat des d'una celebració molt interna, vinculada a les devocions protectores de cada sector, cap a una visió patrimonial de les feines i una funció cohesionadora del conjunt del municipi.

1. Història de la festa

A la memòria col·lectiva del barri del Port de Cambrils hi ha notícies de la festa de la Mare de Déu del Carme almenys des de mitjan segle XIX, tot i que probablement arrenca abans, en el context de la generalització de la devoció a la Mare de Déu del Carme arran de la instauració de la Matrícula de Mar al segle XVIII i el pas del culte de l'àmbit militar al món dels mariners i pescadors.

A començaments del segle XX, la festa girava al voltant de la devoció a la Mare de Déu, amb la celebració de missa al matí (a l'antiga església de Sant Pere, avui desapareguda) i rosari i professó a la tarda, tot això el mateix dia 16 de juliol. Els actes de caràcter més lúdic, com ara el ball de tarda, sembla que es van afegir cap a mitjan segle XX.

Tant els actes litúrgics com els cants i gojos tenien un fort component de petició de protecció cap a les vides, la salut i els resultats de la feina. Hem de tenir en compte que la pesca i la navegació eren oficis molt sotmesos als capricis de la meteorologia –els naufragis i accidents per la mala mar eren una amenaça ben present– i hom tenia molta menys capacitat que a l'actualitat per obtenir bones captures de peix. Els versos dels diversos gojos antics que es recorden a Cambrils fan molt d'èmfasi en aquest aspecte: «L'escapulari, oh Mare d'amor / és relicari de salvació»; «Mare de Déu del Carme / invoqueu tan bona mare / pescadors fills de Cambrils / que la barca sempre empara / quan s'enfila mar endins».

En aquella època, l'acte central de la festa era la professó de la tarda, en què participava la major part de la població. Quatre pescadors amb roba de mudar portaven al coll la imatge de la Mare de Déu pels carrers, amb un recorregut que va anar variant a mesura que el barri anava creixent. L'acompanyaven les xiquetes que havien fet la Primera Comunió, que sostenien les cintes blaves de

la imatge, mentre la canalla tirava pètals de flors davant seu. Al centre de la professó se situaven també les autoritats eclesiàstiques, les dues entitats devocionals i d'ajuda mútua que aplegaven les noies –les solteres a les Filles de Maria i les casades a les Majorales del Carme– i les autoritats civils i militars. Acompanyaven la professó la resta d'habitants del barri, separats per gèneres.

Aquest model de celebració va entrar en crisi a mitjan segle xx. El seu caràcter de forta religiositat i protecció de la pesca començava a xocar amb la nova realitat del barri, on el turisme arribat de fora del país es feia cada cop més present, omplint l'espai i adoptant de vegades actituds que es consideraven incompatibles amb la transcendència de la professó. Tot plegat portà a la desaparició de la professó el 1968.

Durant una dècada, la festa va deixar el carrer i en va restar només la dimensió litúrgica dins de l'església de Sant Pere. Es tornà a celebrar el 1979, en el marc de la tendència general a recuperar el patrimoni festiu del país. És ben significatiu que ho impulsés, en aquesta nova etapa, l'Associació de Veïns de Sant Pere.

El model que s'adoptà llavors va ser la professó per mar. Consistia a portar la imatge de la Mare de Déu des de l'església fins a un punt del moll on l'esperaven les barques de pesca guarnides. L'embarcaven en una d'elles, junt amb les autoritats, i sortia a mar obert, seguida de totes les altres barques. Tot aquest seguici realitzava un recorregut variable davant de la costa de Cambrils.

En aquesta etapa, la festa adquirí un fort caràcter civil. D'una banda, perquè a la professó no hi participava el rector de la parròquia. Però, sobretot, perquè a les barques hi van anar pujant cada cop més forasters i turistes, atrets per la possibilitat de la passejada i, alhora, de participar a la festa. Alhora, es va mantenir el caràcter de protecció per a mariners i pescadors, amb la creença ben estesa que la barca que portava la imatge tindria al llarg de l'any bona sort en la pesca. I la festa s'ampliava amb tot d'actes de caràcter lúdic i cultural, com ara concerts, balls, actuacions castelleres, curses de natació i concursos de castells de sorra.

En tombar el segle XXI, s'ha introduït a la festa de la Mare de Déu del Carme un component patrimonial creixent, amb el record cap a les formes tradicionals de vida i de feina al barri. Aquesta valoració patrimonial, que té un punt d'idealització, es va traduir en un primer moment en el fet que la canalla (ja des de finals del segle passat) i els adults (més endavant) que participen a la professó hagin adoptat progressivament una indumentària que vol recordar la dels mariners d'inicis de segle, amb pantalons, camisa i faixa de color blau marí en el cas dels homes, i faldilles llargues i mocador en el cas de les dones. D'altra banda, s'han reintroduït els gojos en català. I a inicis del segle XXI s'han sumat amb protagonisme propi a la professó diversos elements de patrimoni marítim relacionats amb els diferents oficis de la mar, portats per alguns dels participants.

D'acord amb aquesta nova concepció de la festa, l'Ajuntament de Cambrils s'ha incorporat a l'organització, junt amb la Confraria del Carme.

2. Descripció actual i implantació al seu entorn

Actualment, l'acte central de la festa és la professó que surt de l'església parroquial de Sant Pere la tarda del dia 16 de juliol, després de missa. El seguici, l'obren els timbalers Cop de Cap i hi participen els membres de la Confraria del Carme –canalla, dones i homes, vestits amb indumentària tradicional i portant flors a les mans–, membres del club esportiu *Vent d'estrop. Vogadors de Cambrils* –cadascun amb un rem– i de l'associació cultural *L'Arjau. Vela llatina de Cambrils* –portant una vela plegada. La imatge de la Mare de Déu, la porten quatre pescadors, de vegades amb el suport de membres de les altres entitats. Segueixen les membres de la Confraria del Carme amb el penó i tanquen el seguici les autoritats municipals. La Capella Polifònica de Sant Pere interpreta els goigs tant abans de sortir com en el moment de retornar la imatge al temple.

La professó surt de la plaça de l'Església cap a llevant, pel carrer Miquel Planàs. Pel carrer dels Pescadors surt a primera línia de mar i voreja el port, en direcció a garbí, fins a entrar al moll de ponent. En una de les passarel·les troba la barca que portarà la imatge –darrerament es tria una barca nova de l'any–, ben guarnida amb flors i banderes, i amb un cadafal preparat sobre la coberta, per tal que la imatge pugui ser vista pels participants que van a les altres barques i pel públic que l'acomia i l'espera al moll. L'embarcament i desembarcament de la imatge són dos dels moments àlgids del recorregut.

Un cop embarcades la imatge i les autoritats, i la resta de participants repartits a les altres barques, el seguici surt del port i s'endinsa a la mar per fer l'ofrena de flors, en un recorregut que en alguns casos té un valor emocional específic –alguns anys s'ha anat fins a l'indret on reposen les cendres d'alguns mariners. Després de tornar a port, la imatge és baixada a terra, es refà el seguici i retorna, pel mateix camí d'anada, fins a la parròquia. Allà, els portadors fan els últims metres de genolls per entrar la imatge al temple.

El nucli fort de la festa continua essent la Confraria del Carme –com a vessant religiós i festiu de la població marinera, al qual s'han afegit els darrers anys l'Ajuntament de Cambrils, que ha assumit la festa dins del calendari del conjunt del municipi– i entitats festives, esportives o tradicionals.

Els darrers anys, la reinterpretació patrimonialitzadora de la festa del Carme ha coincidit en el temps amb la creació al municipi de diferents entitats adreçades a estudiar i recuperar aspectes del patrimoni marítim material i immaterial. En aquestes entitats intervenen persones que no compten amb una tradició familiar marinera, la qual cosa té com a conseqüència la participació a la festa del Carme, per primer cop, de persones de fora del barri del Port, que se sumen voluntàriament a la festa perquè se senten partícips de l'evolució de la realitat marinera. Tot plegat acaba convertint-la en un element més de cohesió dins del municipi.

Pel que fa al públic, es manté una participació molt elevada. Més d'un miler de persones es distribueixen al llarg del recorregut terrestre o bé se situen al moll des de força estona abans per poder veure la sortida i l'arribada de la professó marítima.

3. Fonts de consulta i organitzadors

Ajuntament de Cambrils. Àrea de Festes
Telèfon 977 794 579

L'ANJUB. «Invoqueu tan bona mare, pescadors fills de Cambrils». A: *Caramella: revista de música i cultura popular*, núm. 17 (juliol-desembre 2007)

Redacció: Montserrat Flores